

Spēcīgs sabiedriskais medijs: Latvijas krustceles

Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas darba grupas „Par sabiedrisko mediju attīstības jautājumiem” mediju ekspertu grupa:

Ieva Beitika, Inta Brikše, Jānis Domburs, Ģirts Ozols,
Dmitrijs Petrenko, Anda Rožukalne

2010. gada 13. janvāris

Izmaiņas komunikācijā

- Visi mediji sāk ietvert 'jauno mediju' raksturojumus
- Mediju formas veido jauni aktori
 - Organizācijas, uzņēmumi utt. veido savus interneta medijus
 - Mediju vai mediju saturam līdzīgu saturu izplata mediju lietotāji vai interneta servisu piedāvātāji utt.
 - Pilsoniskās žurnālistikas vai lietotāja veidots saturs veidojas par jaunu mediju, kam tendence ignorēt profesionālos žurnālistikas standartus, ētikas normas utt.
- Pieaug nepieciešamība veidot politiku un regulācijas kārtību jaunajiem medijiem, un attīstās indivīdu un grupu iniciatīvas
- Būtiski analizēt
 - Kā jaunās mediju formas ietekmē demokrātiju, demokrātiskus procesus un institūtus, pilsoņu līdzdalību utt.?
 - Kā jaunajos medijos tiek izmantotas cilvēktiesības?
 - Kā komunikācijas starpnieki un citi dalībnieki, kas realizē medijiem līdzīgas darbības, ietekmē vārda brīvību un informācijas pieejamību?
 - Kādi politikas mērķi un uzdevumi jāsasniedz ar pašregulāciju un līdzregulāciju un kuri nav sasniedzami tirgus pašregulācijas ceļā un tiem nepieciešama tradicionāla regulācija?
 - Mediju pašregulācijas un līdzregulācijas sistēmu analīze un standartus nosakošu dokumentu izstrāde?
- Latvijas pašreizējā problēma – **nav konceptuālas pieejas publiskās komunikācijas regulācijai likumdošanā**

Latvijas situācija

- LR un LTV attīstībā ir līdzība ar Eiropas medijiem – no monopola stāvokļa uz nokļūšanu tirgus konkurencē, BET mums trūkusi rietumu demokrātijas un kultūras pieredze
 - Izmaiņas notiek straujāk, īsākā laika periodā un sliktākā ekonomiskā situācijā, tās vairāk ir pakļautas globālo procesu ietekmei
 - Latvija centusies tieši pārņemt Rietumeiropas valstu pieredzi, ignorējot atšķirīgo demokrātijas un kultūras pieredzi
 - Žurnālistikai trūkst vienota un sabiedrībai pieejama rāmējuma, kas dotu priekšstatu par kvalitātes kritērijiem, ētikas normām, mediju atbildīgumu utt.
 - Abonentmaksu ieviešana ir nokavēta
 - Latvijā ir maza auditorija, turklāt tā dalās pēc valodu lietojuma
 - Liela daļa Latvijas auditorijas ir arī Krievijas mediju lietotāji
 - Ekonomiskās krīzes ietekmē padziļinās mediju komercializācijas procesi un mainās mediju lietošanas iespējas un paradumi
 - Eiropas valstu pieredze ir ļoti daudzveidīga, tāpēc Latvijai būtiski ir
 - aktīvi meklēt SAVUS sabiedriskā medija modeļus, kas atbilstu sabiedrības raksturojumiem un vajadzībām
 - radoši iekļauties Eiropas tradīcijās un izmantot komunikācijas regulācijas pieredzi
-

Sabiedriskais medijs: EP izpratne

5. Public service broadcasters must be an important public source of unbiased information and diverse political opinions; they must function under high editorial standards of objectivity, fairness and independence from party political or economic interference; they should be subject to higher public scrutiny and accountability for their programming than commercial broadcasters; they should contribute decisively to the production of audiovisual works of high quality; they should provide a wide audience with free access to informal educational and cultural programmes; they have the possibility and obligation also to serve minority viewers and people with special needs who would not be served in a purely commercial market; they should therefore support non-commercial objectives, such as social progress, public interest in democratic processes, intercultural understanding and societal integration. When they fulfil these functions, public service broadcasters constitute an important public asset which should not be diminished or abandoned.

Elektronisko mediju likumprojekts: apdraudējumi sabiedriskajam medijam (SM)

☐ Nav noteikta SM īpašā misija un statuss

- Likuma gars nenodrošina izpratni, ka SM 'īpašnieki' ir **sabiedrība**
- SM skatīti kā mediju veids elektronisko mediju sistēmā, nevis kā mediji, no kuriem atkarīga Latvijas kultūrtelpas pastāvēšana, sabiedrības koherence un demokrātisku un kvalitatīvu debašu iespējamība

☐ Nenodrošina SM labas pārvaldības praksi

- Netiek noteikta un garantēta Nacionālās elektronisko mediju padomes (NEMP) un sabiedrisko mediju atbildību un atbildīgumu sabiedrībai
- *Nacionālās elektronisko mediju nozares attīstības stratēģijas*, ko izstrādā NEMP, likums nenosaka principus, sabiedrības līdzdalību un NEMP atbildību
- Nav nodrošinājuma sabiedrisko mediju un padomes darbības caurspīdīgumam (piem., gada pārskati) un atbildīgumam (piem., padomes atļaušana, ja Saeima vērtētu gada pārskatu un atzītu to par neapmierinošu)
- Nav drošuma, ka padomei būs kompetences sabiedrisko mediju finansu darbības uzraudzībā, likumdošanas attīstībā utt.
- Nav principu, kā Saeimas komisijai sabiedrības grupas un indivīdi var pieteikt savus kandidātus padomei un kā savienot padomes uzdevumus ar tās locekļu kompetencēm
- Nav principu, kā reāli sabiedrība varētu piedalīties sabiedrisko mediju pārvaldē un kvalitātes izvērtēšanā
- Nav būtisku uzlabojumu, kas nodrošinātu kvalitatīvu un profesionālu tiešo sabiedrisko mediju vadību (finansu pārvaldība, reklāma un mārketingi utt.)
- Neatrisina NEMP interešu konfliktu (to vēl vairāk pastiprinās sabiedriskā pasūtījuma finansējuma iespējamā pārdale starp sabiedriskajiem un komerciālajiem medijiem)

☐ Nedod stabilitāti medija finansējumam

☐ Nedod garantijas politiskajai neatkarībai

Sabiedriskais medijs vienīgais var garantēt

- ❑ Kvalitatīvus informācijas un izziņas resursus
 - ❑ Atbildīgu un ilgtspējīgu žurnālistiku, kas ir pamats informācijas un analīzes kvalitātei
 - ❑ Vietni brīvām un viedokļos daudzveidīgām debatēm
 - ❑ Kultūras mediāciju visā tās daudzveidībā un radošu attīstību Eiropas kultūras kontekstā
 - ❑ Refleksijas iespējas par tautas vēsturi
 - ❑ Sabiedrības mūsdienu problēmu analīzi un diskusiju par nākotnes attīstību
 - ❑ Nepieciešamos izglītības resursus
 - ❑ Profesionāli kvalitatīvas izklaides iespējas
 - ❑ Sabiedrības līdzdalības iespējas medija veidošanā
-

Mediju ekspertu priekšlikumi: argumenti

□ **Latvijas sabiedriskais medijs** – sinerģijas efekti

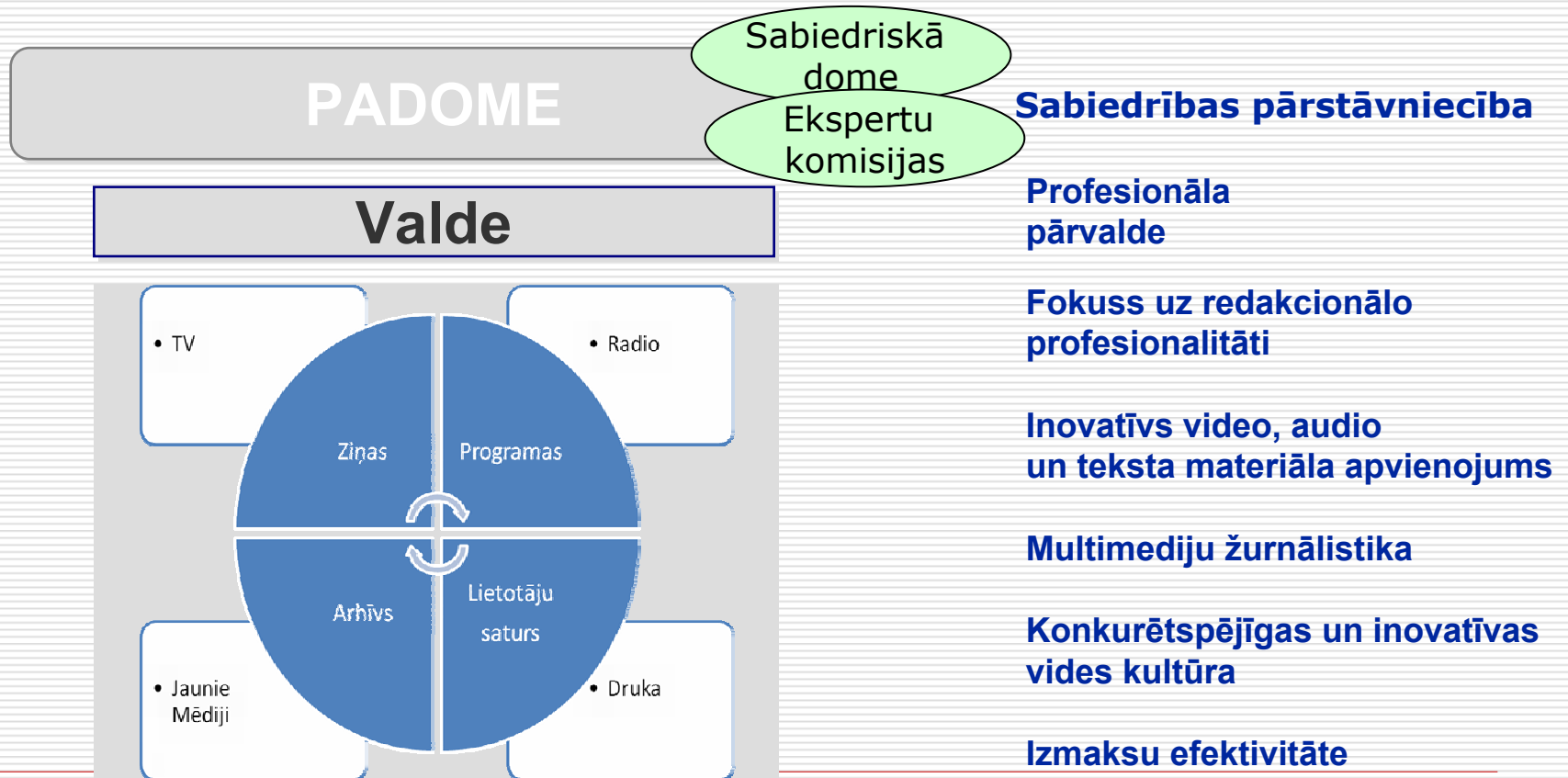
- Informācijas, cilvēku, finansu resursu koncentrācija
- Kanālu konverģence – lielāka potenciālā auditorija
- Investīcijas mediju satura kvalitātē
- Sabiedrības attīstības veicināšanas aģents

□ **Sabiedrisko mediju fonds** - pārvaldes un uzraudzības nodalījums

- SM īpašās misijas un statusa nodrošinājums
 - Sabiedrības līdzdalība
 - Skaidrāka un tiešāka atbildība
-

Sabiedriskā medija modelis: mediju ekspertu redzējums

SABIEDRISKO MEDIJU FONDS

Atrisinātās problēmas un iespējas

- **Novērsta interešu konflikta iespējamība elektronisko mediju uzraudzībā**, vienlaicīgi uzraugot komerciālos un sabiedrisko mediju
- **Institucionāli koncentrēta uzmanība uz SM problēmām**, kas ir apdraudošas Latvijas attīstībai un nacionālajai identitātei
- **Ieviesti labas pārvaldības principi** SM uzraudzībā un kontrolē – atvērtība, līdzdalība, atbildība/gums, efektivitāte, koordinācija
- **Izmantota mediju tirgus situācija** SM izmaiņām, jaunu lomu iegūšanai un nostiprināšanai un Latvijas komunikācijas vides uzlabošanai